

Američánka

film Viktora Tauše

SYNOPSIS

Co uděláte, když proti vám stojí celý svět a vy jste ještě dítě? Ema Černá, hrdinka příběhu inspirovaného skutečnými osudy, nakonec dokáže najít v sobě sílu a vůli k přežití. Nejpodstatnější je totiž víra v sebe sama. Jste-li ale doopravdy sama, musíte si v sobě vytvořit někoho druhého, s kým můžete mluvit, hádat se a doufat. Není to lehké. Když vás zradí vlastní máma, pak potřebujete věřit i tomu, že někde daleko čeká někdo, komu na vás záleží. A i když je to třeba až v Americe, je to pro vás světlo, které vám pomůže projít i těmi nejtemnějšími okamžiky. Ema Černá na své cestě zdolá útrapy dětského domova, pěstounské péče i „pastáku“.

Rok 1989 přináší svobodu Československu, ale i jí samotné. Je jí 18 a může konečně začít dělat, co by chtěla. Jenže stigma, které si nese v sobě, ovlivňuje její život dál. Iluze otce v Americe mizí, její druhé já ztrácí hlas a Ema se musí naučit vyrovnávat i s vlastními chybami. Musí dokázat přijmout, že svět okolo ní není vstřícný ani chápavý. Musí přijmout svůj osud a transformovat iluzi snové Ameriky sama do sebe. A teprve tehdy, až po mnoha letech, se dokáže smířit s vlastní vyděleností a najít ve svém nitru klid a odpuštění. A dokáže ho i předat dál.

Píše se rok 1979. Emě je osm let. Ema má mámu, ale ta o ni nejeví moc zájem. Ema má dva bratry – staršího Mirka (11) a mladšího Honzika (4). Tihle tři drží pohromadě. Mají tátu v Americe a ten tam na ně čeká. Jediný Mirek si ho pamatuje. Ema se stará o Honzika, jako o vlastního. Má ho mnohem raději než jejich máma, která jakoby o své děti ani nestála. A pak přijde ten okamžik, který vše změní: máma nechá Emu s Honzíkem zamknuté doma v bytě a odejde. Když už nebylo co jíst a máma se stále nevracela, Ema už si začne myslet, že tam zůstanou navždy. Nakonec přece jen někdo zaslechne jejich volání, policie vylomí dveře a odveze obě děti do dětského domova. Každého jinam. Vypadá to, že se Mirek, Ema a Honzik už nikdy nesejdou. Ale je těžké tomu uvěřit.

Emin táta je boxer. Ema je na něj pyšná. Nikdy ho sice neviděla, ale ledacos o něm ví od staršího Mirka. A věří taky, že se jednoho dne setkají. Ví to. Musí to tak být. Ale teď to nejde, protože táta utekl a nemůže se vrátit.

Ema v dětském domově nemluví. Nesnáší ředitelku i vychovatelku. A taky se počůrává. Nemluví s nikým, kromě TĚ DRUHÉ Emy, která sídlí v ní, té, o které nemá nikdo ani tušení. A tahle druhá Ema ji dává občas pěkně zabrat. Vysmívá se jí, provokuje ji a nenechá ji téměř nikdy jen tak být. Ale taky ji svým způsobem i povzbuzuje. Pomáhá jí překonávat strach. Bez téhle Emy, bez svého druhého hlasu, bez téhle nesmlouvavé kamarádky, by Ema odloučení od rodiny a ztrátu veškeré lásky, která ji obklopovala, nikdy nezvládla.

Vedení v dětském domově po určité době pochopí, že by Ema potřebovala někoho, kdo by jí dodal pocit bezpečí. Nevědí si s Emou rady. Nakonec se rozhodnou nakrátko do Emina ústavu umístit jejího bratra Mirka. A Ema se změní.

Dojde jí, že bude muset začít komunikovat s ostatními, jinak ji odvezou na psychiatrii. Pochopí, že se pro ně máma už nevrátí a rozhodne se přijmout svůj úděl. Upne se na Ameriku, kde na ni čeká jediná naděje, její táta. A stane se z ní Amerikánka.

Mirek je brzy mezi dětmi velmi populární a Ema si díky němu najde cestu k novým kamarádům. Především k téměř osmnáctileté Majce, která přišla o rodiče a má nemocné srdce. Je plachá a upne se na Emu. O deset let mladší Ema se paradoxně stává nečím jako její adoptivní matkou. Už zase se má o koho starat. Už zase je proč žít.

Mirek se dostane do konfliktu s vychovatelkou, ale ještě než je odvezen do jiného ústavu, předá Emě maličkou fotku táty. Doporučí jí taky, aby se nechala umístit do pěstounské péče. Čeká ji ještě dlouhá cesta a takhle to půjde asi zvládnout lépe. A Ema ... ho poslechne.

Pěstouni žijí na venkově a jednu dceru už mají. Nejdříve to vypadá, že by si Ema s Jitkou mohly rozumět, ale postupně je stále zřetelnější, že Ema v novém domově nenachází pochopení. Pokud nepřijme jasná pravidla, čekají ji jen problémy. Pro její otevřenost a spontaneitu tady nemá nikdo pochopení. Konflikty se stále více panovačnou Jitkou i neempatickou pěstounkou ji opět tlačí do kouta, kde už čeká jenom ... ta druhá Ema a vnitřní hlas, který ji nabízí jedinou šanci, jak překonat opuštěnost a strach. Už zase je sama. V nejhorších chvílích utíká. Zpět do pastáku za starými kamarády, do Vimperku za svou biologickou matkou a nebo jen tak. Emě už je třináct. Když se jí po strašně dlouhé době konečně podaří s matkou mluvit, pochopí, že si žije svůj život, ve kterém už pro Emu není žádné místo. Snad jedině pěstoun ji má svým způsobem rád, ale nedokáže odporovat ani své ženě, ani své dceři. Je to slaboch. A Emě už je patnáct.

Pěstoun je z celé situace a permanentních konfliktů mezi Emou a zbytkem jeho rodiny unavený. Ema se vrací z posledního útěku a čas na venkově se nachyluje. Doma na ni totiž čeká nemilé překvapení. Pěstounka objevila její skrýš, kde si pečlivě ukládala peníze na svou vysněnou cestu do Ameriky. Ale jsou to kradené peníze. Celá ta léta je Ema brala po malých částkách pěstounům. Tohle je poslední kapka. Pěstounka se rozhodne nechat zavřít Emu do pastáku. A tak Ema přichází o další rodinu.

A pasták není nic jiného než vedení. Hned na začátku za své protesty Ema vyfasuje pětadesát dní samoty. Snaží se vyrovnat další zradou, kterou na ni spáchali dospělí a zprerhat všechny citové vazby s pěstounskou rodinou.

Ve vedlejší cele je zavřená Vilma. Tyhle dvě se dají dohromady. Po propuštění ale čeká Emu drsný rituál. Agresivní Angelika a její parta ji skope tak, že se nemůže ani hýbat. Jediný, kdo se útoku neúčastní, je právě Vilma. Když se však

Angelika druhý den v dílně pokusí napadnout ji ještě jednou, Ema v sobě objeví nečekanou tvrdost a sílu. Podaří se jí Angeliku zmlátit tak, že si získá respekt.

Postupem času se z ní stane „kápo“, drsná, ale spravedlivá. Stále ale hledá někoho, ke komu by cítila citovou vazbu. Vyhledne si švidravou a zaostalou Mariku a rozhodne se jí chránit před ostatními a věnovat se její výchově. Teší jí to. A Vilma jí v tom pomáhá. Konečně našla pro sebe tu pravou „rodinu“.

Z Emy roste hezká dívka. Dokáže být tvrdá i citlivá. Píše se rok 1989 a Ema, Vilma i Marika konečně dostaly spolu vycházku. Seženou za cigarety nějaké hezké oblečení alespoň pro Mariku, aby ji dopřáli pár hodin svobody a zapomnění, a samy v pastáckých mundurech spolu s rozjařenou Marikou zámíří na kolotoče. Jako kdyby ani nebyly zavřené v místech, kde za jakékoliv porušení řádu hrozí oholená hlava nebo samotka. Jako kdyby nebyly v místech, které hlídá pes a kde na střeších z asfaltu trčí stovky střepeň tak, aby se odsud nikdo bez ztráty krve nemohl dostat. Krátká idyla ale končí v momentě, kdy se Marika ztratí s klukem od kolotočů a po dlouhém hledání Emě s Vilinou dojde, že vrátit se do pastáku bude znamenat další trest. Hřeje je pouze vědomí, že Mariku nikdo nechytí a zřejmě se jí podařilo utéct za hranice.

Je listopad a Ema s Vilinou se rozhodnou, že už toho mají dost. Je už chladno, ale stejně se jim podaří utéct. Po dlouhé a strastiplné cestě se dostávají do Prahy. Najednou je ale všechno jinak. Už to není ten svět, který znaly. Na ulicích je spousta lidí a policajti přestávají mít navrch. Ema s Vilinou potkávají Martina, který je vezme k sobě na byt, kde probíhá mohutný mejdan. Ale není to jen závan politické svobody, co „opiji“ všechny přítomné. Je to i závan možnosti dostat se k penězům různými způsoby. K vytouženým penězům, které by konečně mohly „odvézt“ Emu za tátou do Ameriky. Ale jaká možnost se otevírá před těmito dívkami? Co mohou nabídnout novému svobodnému světu. Neumí a nemají vůbec nic. Jedině svoje tělo.

Poté, co jí Martin domluví prvního německého zákazníka, objeví Ema na toaletě plakát Rockyho. A najednou jí všechno dojde. Ta malá fotografie táty byla fotografie Sylvestera Stalloneho. A celý příběh o dobráckém boxerovi, který byl po léta pro Emu světlem na konci nekonečného tunelu, se rozplývá a je identifikován, jako bratrem převyprávěný film. Vilma, Ema, ale i Angelika míří za zákazníky na ulici. Tahle svoboda je tady pro ně.

Je rok 2011 a k dětskému domovu přijíždí americké auto. Vystupuje z něj žena, která by si to tu ráda prohlédla a zřejmě by i ráda věnovala tomuto zařízení nějaké peníze. Ředitelka je zde stále stejná. Přízrak minulosti. Cesta po domově je cestou vzpomínek, ale také návštěvou vlastní dcery, která jí byla odebrána, když jí svěřila v největší nouzi na krátký čas své matce. A ta jí i tentokrát zradila jako ostatně pokaždé. Malá Valérie už ale netuší, kdo je její skutečná matka. Traumata a vzpomínky číhají na každém rohu. Nesmrtelná ředitelka podporuje skleslost i úzkost. Mění se jenom povrch, ale hrůzná podstata zůstává. Ženě dochází, že vstupovat teď do života dcery by vlastně bylo sobecké. Žena pochopí, že jí zřejmě čeká adopce a nová šance.

A tento fakt se rozhodne přijmout.

A v tu chvíli nám už definitivně dochází, že tato žena není bohatá emigrantka, ale prostitutka, které už táhne na čtyřicet. Její řidič není její zaměstnanec, ale pasák, kterému musí vrátit své oblečení i kabelku a navíc od něj musí snášet ústrky a ponižení. Dochází nám, že tahle žena je Ema.

A ani tuhle Emu zcela neopouští ten obraz a hlas osmileté „DRUHÉ“ Emy někde uvnitř. Protože svému osudu, strachu a úzkosti ani uniknout nemohla, i když už je to velká holka. Protože Amerika, kterou si celý život představovala, prostě ve skutečnosti neexistuje. Ale nemůže-li se starat Ema o svou dceru, může svou mateřskou lásku věnovat někomu, kdo potřebuje pomoci. Anna ze sousedství nachází u Emy v bytě koutek, kde si může snít a hrát. Její rodiče o ni nejeví zájem, a tak poskytne Emě šanci investovat do „ztracené“ dívky svou trpělivost, péči i porozumění. V bytě se tak alespoň v Emině představě setkává její dětské já, její vlastní dcera Valérie, ale i dívka Anna, které se rozhodla věnovat svou péči.

A Ema objevuje konečně po strastiplné cestě své malé štěstí, objevuje svou malou vnitřní Ameriku, do které není potřeba cestovat, ale pouze ji přijmout.